

Josef Cap:

(st. 223-224)

V 70. letech 20. století se zejména v evropských průmyslových společnostech rozvinulo kritické myšlení o hospodářském růstu, který škodí životnímu prostředí, a zároveň se objevily výzvy k energetické transformaci (podle vzoru německé Energiewende).

Bezbřehý optimismus ohledně pokroku, který nastal po roce 1945, se také stále více zpochybňoval.

Došlo k rychlému nárůstu odmítání vysoce riskantní formy energie, a to jaderné energie.

Souběžně s bojem proti závodům v jaderném zbrojení rostl i odpor k tomu, co se tehdy nazývalo mírovým využitím jaderné energie.

Není tedy divu, že v zemi, jako je Rakousko, která stála před rozhodnutím uvést v roce 1978 do provozu svou první jadernou elektrárnu, probíhaly ostré veřejné diskuse.

Uznávaní odborníci a univerzitní profesori veřejně se přeli o nebezpečí jaderné energie.

Neuvěřitelně vysoké náklady vedly také ke změně myšlení obyvatelstva.

Josef Cap:

JUSO-Diskussionen (S. 223-224)

In den 1970er-Jahren entwickelte sich insbesondere in den europäischen Industriegesellschaften ein kritisches Denken über ein umweltgefährdendes Wirtschaftswachstum, gekoppelt mit dem Ruf nach einer Energiewende.

Zunehmend relativierte sich auch der nach 1945 entstandene ungehemmte Fortschrittsoptimismus. Rasant stieg die Ablehnung gegenüber einer hochriskanten Energieform, nämlich der Atomenergie.

Die Ablehnung gegenüber der – wie sie damals genannt wurde – friedlichen Nutzung der Atomenergie wuchs auch Seite an Seite mit dem Kampf gegen das atomare Wettrüsten. So war es nicht verwunderlich, dass es in einem Land wie Österreich, das 1978 vor der Entscheidung stand, sein erstes Atomkraftwerk in Betrieb zu nehmen, zu heftigsten öffentlichen Debatten kam.

Anerkannte Experten und Universitätsprofessoren stritten in aller Öffentlichkeit über die Gefährlichkeit der Atomenergie. Auch die unglaublich hohen Kosten führten in der

Občanské iniciativy, které spontánně vznikly na mnoha místech za účasti kritických sociálních demokratů, poukazovaly zejména na náklady spojené s dlouhodobým konečným uložením jaderného odpadu.

Jiní kritizovali, že tato technologie nemůže zaručit stoprocentní bezpečnost a že navíc nelze předvídat následky, pokud by v elektrárně došlo k nehodě, nebo pokud by na elektrárnu spadlo letadlo, nebo dokonce pokud by došlo k útokům.

Mezi rakouským obyvatelstvem se začal šířit strach.

Také v rakouské Socialistické mládeži, jejímž předsedou jsem se stal v roce 1978, se vedla vášnivá diskuse o tom, zda má být uvedena do provozu jaderná elektrárna Zwentendorf; většina členů Socialistické mládeže se postavila proti jaderné energii.

SJÖ (Socialistická mládež Rakouska) tak spolu s VSStÖ (Socialističtí studenti Rakouska) převzala v rámci rakouské sociální demokracie průkopnickou roli v boji proti jaderné energii.

Bevölkerung zu einem Umdenkprozess. Die vielerorts spontan entstandenen Bürgerinitiativen unter Beteiligung kritischer SozialdemokratInnen wiesen insbesondere auf die Kosten der langen Endlagerung des Atommülls hin.

Andere wiederum bemängelten, dass diese Technologie keine hundertprozentige Sicherheit gewährleisten könne und überdies die Konsequenzen nicht absehbar seien, wenn es zu Unfällen im Kraftwerk oder zu Flugzeugabstürzen auf das Kraftwerk oder gar zu Anschlägen kommen sollte.

Es begann sich Angst in der österreichischen Bevölkerung zu verbreiten.

Auch die Sozialistische Jugend Österreichs, deren Vorsitzender ich 1978 geworden war, diskutierte heftigst, ob das AKW Zwentendorf in Betrieb genommen werden sollte, eine Mehrheit innerhalb der Sozialistischen Jugend positionierte sich gegen die Atomenergie.

Damit übernahm die SJÖ gemeinsam mit dem VSStÖ innerhalb der österreichischen Sozialdemokratie im Kampf gegen die Atomenergie eine

Většina SPÖ (Sociálnědemokratická strana Rakouska) a odborů se naopak zasadila o uvedení první rakouské jaderné elektrárny do provozu.

Neexistovala žádná okresní organizace SPÖ ani žádná z mnoha sociálnědemokratických tzv. „vedlejších organizací“, kde se z iniciativy Socialistické mládeže často nevedly kontroverzní debaty.

Ačkoli je Rakousko zemí vodních elektráren, SPÖ, která byla v té době u absolutní moci, chtěla využívat i jadernou energii, a to především z důvodů politiky růstu a zaměstnanosti.

Proto ji vždy podporovali sociální partneři a ÖVP (Rakouská lidová strana), která byla v té době v opozici.

Na základě četných diskusí SJÖ jako první požadovala referendum kvůli emocionálnosti otázky a nebezpečnosti jaderné formy energie.

SPÖ nakonec tomuto požadavku vyhověla a přijala odpovídající usnesení stranického vedení.

ÖVP se rozhodla hrát farizejskou dvojí hru a poté, co se Kreisky i osobně

VorreiterInnenrolle. Die Mehrheit der SPÖ und der Gewerkschaft hingegen engagierte sich für die Inbetriebnahme des ersten österreichischen Atomkraftwerkes.

Es gab keine Bezirksorganisation der SPÖ und keine der vielen sozialdemokratischen so genannten „Nebenorganisationen“, wo es nicht vielfach auf Initiative der Sozialistischen Jugend zu kontroversiellen Debatten kam.

Obwohl Österreich das Land der Wasserkraft ist, wollte die damals absolut regierende SPÖ vor allem aus wachstums- und beschäftigungspolitischen Überlegungen auch die Atomenergie einsetzen.

Daher wurde sie immer von den Sozialpartnern und der ÖVP, die sich damals in Opposition befand, unterstützt. Als Folge der zahlreichen Diskussionen forderte die SJÖ als erste aufgrund der Emotionalität des Themas und der Gefährlichkeit der atomaren Energieform eine Volksabstimmung.

Dieser Forderung kam letztendlich die SPÖ durch einen entsprechenden Parteivorstandsbeschluss nach. Die ÖVP entschloss sich zu einem

vyslovil pro uvedení jaderné elektrárny Zwentendorf do provozu, doporučila z taktických důvodů hlasovat proti.

Také SPÖ přijala kromě toho rozhodnutí svého stranického vedení (17. října 1978), které sledovalo linii kancléře Kreiskyho a hlasovalo pro uvedení jaderné elektrárny Zwentendorf do provozu.

Jako zvolený zástupce SJÖ ve spolkovém předsednictvu SPÖ jsem hlasoval proti.

Toto moje rozhodnutí vzala většina členů následně konané rady sdružení rakouské socialistické mládeže se souhlasem na vědomí a podpořila je.

Ve všech doporučeních, jak v SPÖ, tak v SJÖ, totiž platil princip svobody svědomí, každý by měl mít možnost rozhodnout se v referendu o uvedení jaderné elektrárny do provozu podle svého svědomí a přesvědčení.

Vnitrostranická debata o jaderné energii probíhala s velkým nasazením a emocemi.

pharisäerhaften Doppelspiel und empfahl, nachdem sich Kreisky auch persönlich für die Inbetriebnahme des AKW-Zwentendorf ausgesprochen hatte, aus taktischen Gründen dagegen zu stimmen.

Die SPÖ fasste außerdem noch einen eigenen Parteivorstandsbeschluss (17. Oktober 1978), Bundeskanzler Dr Kreiskys Linie zu folgen und für die Inbetriebnahme des AKW-Zwentendorf zu stimmen.

Als gewählter Vertreter der SJÖ im SPÖ-Bundesparteivorstand stimmte ich dagegen.

Dieses Abstimmungsverhalten wurde im darauf folgenden Verbandsvorstand der Sozialistischen Jugend Österreichs mehrheitlich zustimmend zur Kenntnis genommen und damit unterstützt.

Denn bei allen Empfehlungen galt sowohl in der SPÖ als auch in der SJÖ das Prinzip der Gewissensfreiheit, jeder sollte sich bei der Volksabstimmung über die Inbetriebnahme des Atomkraftwerkes entsprechend seines Gewissens und seiner Überzeugung entscheiden können. Die innerparteiliche Auseinandersetzung über Atomenergie wurde mit viel Emotionen und großem Einsatz

Nezřídka se uprostřed noci setkávaly různé sociálnědemokratické plakátovací skupiny, které se stavěly buď proti uvedení Zwentendorfu do provozu, nebo pro ně.

Tento pestrý obraz rozmanitosti charakterizoval zejména poslední dny před referendem. Dne 5. listopadu 1978 konečně padlo rozhodnutí.

V tomto referendu bylo odevzdáno 3,183.486 hlasů.

1,576.709 bylo pro uvedení jaderné elektrárny do provozu a 1,606.777 proti.

Rakouská socialistická mládež tak spolu s dalšími odpůrci jaderné elektrárny, včetně sociálních demokratů, jako jsou Freda Meissner-Blau a Paul Blau, přispěla k výsledku referenda nemalou měrou.

15. prosince 1978 schválila Národní rada zákon o zákazu využívání jaderné energie k výrobě elektřiny a o necelý rok později se obě hlavní strany dohodly, že tento zákon může být změněn pouze po referendu a pouze dvoutřetinovou většinou v parlamentu.

geführt. Nicht selten passierte es, dass sich mitten in der Nacht unterschiedliche sozialdemokratische Plakatier-Kolonnen trafen, die entweder gegen die Inbetriebnahme Zwentendorfs oder eben dafür plakatierten.

Diese bunte Bild der Vielfalt prägte insbesondere die letzten Tage vor der Volksabstimmung. Am 5. November 1978 war dann endlich der Tag der Entscheidung.

Bei dieser Volksabstimmung wurden 3,183.486 Stimmen abgegeben. 1,576.709 waren für die Inbetriebnahme des Atomkraftwerkes und 1,606.777 dagegen. Damit hatte die Sozialistische Jugend Österreichs gemeinsam mit den anderen auch sozialdemokratischen AKW-Gegnern wie Freda Meissner-Blau und Paul Blau einen nicht unwesentlichen Beitrag für dieses Abstimmungsergebnis geleistet.

Am 15. Dezember 1978 beschloss der Nationalrat ein Atomsperrgesetz und ein knappes Jahr danach legten sich die beiden Großparteien darauf fest, dass dieses Gesetz nur nach einer Volksabstimmung und nur mit einer parlamentarischen Zweidrittel-Mehrheit geändert werden könne.

Dne 31. května 1985 byl v Národní radě učiněn další pokus o změnu tohoto zákona.

Jako poslanec zvolený do Národní rady jsem s tím v rozporu s linií parlamentní strany nesouhlasil.

Jelikož tento pokus o změnu zákona zdaleka nedosáhl dvoutřetinové většiny, znamenalo to pro jadernou elektrárnu Zwentendorf definitivní konec.

Po havárii jaderné elektrárny v Černobylu 26. dubna 1986 už nebyl nikdo, kdo by jadernou elektrárnu Zwentendorf podporoval.

Nyní, o dvacet let později, se evropská jaderná lobby snaží vrátit čas a na základě chabých argumentů učinit nejnebezpečnější a nejdražší formu energie opět přijatelnou.

Boj ještě zdaleka neskončil.

Josef Cap, Dr.

Narozen ve Vídni v roce 1952. Studium politologie a pedagogiky na Univerzitě Vídeň. Zmocněnec Rakouského vysokoškolského žactva. V letech 1978-1984 předseda Socialistické mládeže Rakouska. V letech 1979-1985 viceprezident Socialistické internacionály mládeže.

Am 31. Mai 1985 gab es einen neuerlichen Versuch, dieses Gesetz im Nationalrat zu ändern. Als mittlerweile in den Nationalrat gewählter Abgeordneter stimmte ich entgegen der Fraktionslinie nicht zu. Da dieser Änderungsversuch bei weitem keine Zweidrittel-Mehrheit erreichte, war es das endgültige Ende für das AKW-Zwentendorf.

Nach dem Atomunfall von Tschernobyl am 26. April 1986 gab es niemanden mehr, der sich für das AKW-Zwentendorf noch stark machen wollte.

Jetzt, 20 Jahre danach, versucht die europäische Atomlobby das Rad der Energiezeit wieder zurückzudrehen und mit fadenscheinigen Argumenten, die gefährlichste und teuerste Energieform wieder salonfähig zu machen. Der Kampf ist noch lange nicht zu Ende.

Zum Autor: Josef Cap, Dr.

Geboren 1952 in Wien, Studium der Politikwissenschaften und Pädagogik an der Universität Wien. Mandatar der Österreichischen Hochschülerschaft. 1978-1984 Vorsitzender der sozialistischen Jugend Österreichs. 1979-1985 Vizepräsident der sozialistischen Jugendinternationale.

Od roku 1983 poslanec rakouské Národní rady. V letech 1986-2003 vedoucí Dílny pro budoucnost a kulturu SPÖ. V letech 1988-1995 byl celostátní tajemník strany SPÖ (Bundesgeschäftsführer). 2001-2007 úřadující předseda poslaneckého klubu sociální demokracie. Od roku 2007 předseda poslaneckého klubu sociální demokracie.

Seit 1983 Abgeordneter im österreichischen Nationalrat. 1986-2003 Geschäftsführer der Zukunfts- und Kulturwerkstätte der SPÖ. 1988-1995 Bundesgeschäftsführer der SPÖ. 2001 bis 2007 geschäftsführender Klubvorsitzender der Sozialdemokratischen Parlamentsfraktion. Seit 2007 Klubvorsitzender der Sozialdemokratischen Parlamentsfraktion.

Překlad:

Helga Grimmová, Hana Jílková

Úprava:

Helga Grimmová, Bernhard Riepl